

CAPUT VIII.

UTRUM IN STATU NATURÆ LAPSE HOMO SIT INTRINSECE DEBILIOR AD OPERANDUM BONUM, QUAM ESSET IN STATU PURÆ NATURÆ?

1. *Prima sententia.* — Sequitur controversia cum Catholicis, in qua fuit sententia Gregorii, naturam lapsam per peccatum factam esse magis propensam ad malum, debilioremque ad bonum, etiam morale, et naturæ consentaneum, quam esset in pura natura. Ita tenet Gregorius in secunda, distinctione trigesima, quæstione prima, articulo secundo, ad tertium. Fundatur præcipue in illa communi sententia theologorum, quam acceperunt ex Ambrosio, libro septimo in Lucam; Augustino, libro de Natura et Gratia, capite septimo; Beda, in capite decimo Lucæ; qui, circa parabolam de illo qui descendebat ab Jerusalem in Jericho, dicunt naturam humanam per peccatum fuisse spoliatam gratuitis, et vulneratam in naturalibus, quod non esset verum, nisi in viribus ipsis aliqua diminutio facta esset. Videturque hæc opinio originem ducere ex alia ejusdem auctoris, et aliorum quorundam, dicentium per originale peccatum imprimi homini quamdam morbidam qualitatem. Nam si hoc verum est, mirum non erit quod qualitas illa possit ad malum inclinare, et boni operationem difficiliorem reddere. Videtur autem interdum Augustinus ita loqui de languore et mala qualitate hominis lapsi, ut patet ex libro primo de Nuptiis, capite vigesimo-sexto, et libro sexto contra Julianum, capite septimo.

2. *Recentiorum tutamen.* — Hanc opinionem aliqui moderni theologi tentant defendere, non quidem ex illo principio morbidæ qualitatis, sed ex alio. Asserunt enim humanæ naturæ vires, ad bonum morale et naturale præstandum, debiliores esse in natura lapsa, quam essent in pura natura, solum quia nunc est aversa a Deo, et vere in peccato, quod non haberet in pura natura. Ita tenet novissime P. Didac. Alvar. in opere de Auxiliis, libro sexto, disputat. 45 et 47, dicitque quamplurimos Thomistas illam sententiam docere, licet eos non referat. Tribuit etiam S. Thomæ 1. 2, quæst. 85, articulo primo, quia dicit naturalem inclinationem hominis ad bonum rationis, humanæ naturæ proportionatum, minui per peccatum. Probat primo ex Conciliis Arausic. et Trident., dicentibus hominem,

per peccatum originale, secundum animam et corpus fuisse in deterius commutatum; et ex Patribus asserentibus fuisse non tantum gratuitis privatum, sed etiam in naturalibus vulneratum. Quæ ait non intelligi sufficienter per comparisonem ad vires hominis, quas habebat in statu innocentiae ratione justitiæ originalis, sed intelligenda necessario esse etiam comparatione puræ naturæ et virium ejus, quia alias nullum vulnus in se suscepisset humana natura per peccatum, nec homo relictus esset semivivus, quia in pura natura nullum esset vulnus, nec homo in eo statu constitutus dici posset semivivus relictus, licet concupiscentiæ rebellionem haberet.

3. *Probat secundò præfata sententia.* — Secundo probat, quia peccatum diminuit naturalem inclinationem hominis ad bonum rationis, humanæ naturæ proportionatum: ergo idem fecit peccatum originale in nobis; ergo in hoc statu sunt vires arbitrii debiliores quam in pura natura. Antecedens est D. Thomæ, dicta quæst. 85, artic. 1 et 2, et commune Theologorum ibi, et in 2, dist. 24 et 35, et videtur experientia hoc constare. Consequentia probatur, quia peccatum originale est verum peccatum, et ita non est minor ratio de illo quam de aliis. Possumusque consecutionem illam ita declarare, quia si homo conditus in puris naturalibus postea peccaret, debilius fieret post peccatum ad operandum bonum morale, quam antea fuisset, juxta dictum axioma; sed ita homo nascitur nunc in peccato originali, sicut ille homo maneret tunc in peccato habituali, transacto actuali: ergo.

4. *Tertia probatio.* — Tertio probat, quia per originale peccatum aversa est natura humana a suo ultimo fine, non tantum supernaturali, sed etiam naturali; ergo facta est debilius ad bene operandum. Antecedens probatur, quia homo, ad supernaturalem gratiæ finem ordinatus, non potest averti a Deo, ut fine gratiæ, seu supernaturali, quin avertatur consequenter ab eodem, ut est finis naturalis: nam oppositum involvit repugnantiam. Consequentia vero probatur, quia præcipua bonitas moralium operum pendet ex ultimo fine, tanquam a prima regula bene operandi, et ideo necesse est ut voluntas aversa a tali fine debilius facta sit ad bene operandum, sicut intellectus male instructus circa prima principia, et quasi aversus ab illis, minus bene dispositus est ad discurrendum circa verum. Quarto, probat inductione, quia homo in puris naturalibus posset diligere Deum, ut

auctorem, super omnia, saltem aliquo actu vel momento, et vincere quaecumque tentationem gravem modico tempore: homo autem lapsus hæc non potest; ergo signum est debiliorem esse factum.

5. *Communis et vera sententia.* — Nihilominus, communis et vera sententia est, naturales vires hominis vel liberi arbitrii, quoad gradum, seu perfectionem quam in statu puræ naturæ haberent, non fuisse diminutas in natura lapsa ex vi solius peccati originalis, sed solum quoad robur et integritatem quam a justitia originali accipiebant. Hæc sine dubio est sententia D. Thomæ, et communis antiquorum theologorum, ut statim declarabo. Eam vero distinctius, quam cæteri, explicaverunt Conradus et Cajet. 1. 2, quæst. 85, art. 3, et quæst. 109, art. 2, § *Secundum dubium*, quos secutus est Soto, libr. 1 de Natur. et grat., c. 13; et Medin. 1. 2, quæst. 85, artic. 3, § *Secundo infertur*, qui eam sumit ex D. Thoma ibi, additque hanc esse veram divinamque theologiam, quam docent universi theologi. Eandem optime docet Marsilius in 2, quæst. 18, art. 1. Idem tenet Gregorius de Valent., 2 tom., disp. 6, quæstione 15, puncto 1, qui addit Scotum in 2, distinctione 29, quæst. unic., in fine, et distinctione 33, quæstione 1; Gabriel, in 2, distinctione 35, articulo 3, dubio 3; Durandus, in 2, distinctione 20, quæstione 5, capite 2, et distinct. 30, quæst. 1, art. 1. Isti autem auctores in tantum hanc docent sententiam, in quantum dicunt corruptionem, seu læsionem factam per peccatum originis in humana natura, tam quoad supernaturalia quam quoad naturalia, non esse factam per ablationem alicujus perfectionis naturalis, nec per inductionem alicujus vitiosæ qualitatis, sed per ablationem donorum, quæ, tam ad elevandam dictam naturam ad supernaturalia, quam ad roborandam et componendam illam in naturalibus, divinitus illi erant superaddita. Ex hoc enim principio satis clare infertur vires, quas homo haberet in pura natura, non fuisse per peccatum diminutas. Et idem sentiunt Cardinalis Bellarminus, libro 4 de Stat. primi hominis, cap. 5; Albert. Pighi, controvers. 1; Vega, libr. 2 in Trident., cap. 6 et 11, et lib. 3 in Trident., capit. 11; Ruard., art. 2 contra Luther.; Driedo, libro 1 de Grat. et liber. arbitr., cap. 3, p. 4, et tract. 4, cap. 1; Episcopus Lucensis, Ferd. Vellozillo, in Advertent. theolog., quæst. 9, ad 1 tom. D. Chrysostomi.

6. Atque eodem modo, sine dubio, est hæc sententia D. Thomæ; nam 1 part., quæstione 95, artic. 1, ait naturalia mansisse in homine integra post peccatum, et in hoc æquiparat hominem angelis lapsis, de quibus dixit Dionysius, capite 4 de Divinis nominibus, in eis naturalia mansisse integra post peccatum. Respondent non dicere D. Thomam naturalia mansisse integra quoad omnia, sed cum moderatione, scilicet, *quoad bonum primum naturæ, quod est esse, vivere et intelligere*. Ita enim exponit Dionysium idem D. Thom. 1. 2, quæstione 85, articulo 1, ad 1. At vero divus Thomas, in citato loco, prima parte, expresse loquitur de bono illo, quod consistebat in perfecta subjectione corporis ad animam, et inferioris appetitus ad superiorem, probatque non fuisse naturalem, quia alias permansisset post peccatum, juxta sententiam Dionysii: ergo intelligit illam de omni bono naturæ. Idemque argumentum fieri potest de quocumque bono, in quo dicitur natura humana diminuta per peccatum, nimirum inferendo non esse naturæ debitum; nam si fuisset, permansisset, juxta regulam Dionysii. Et potest hic sensus illius regulæ confirmari, quia, juxta usitatum loquendi modum in doctrina tradenda, indefinita locutio sine ulla exceptione æquivaleret universali: alioqui ambiguus esset sermo, et voluntariis tergiversationibus expositus: Dionysius autem abso lute dixit naturalia mansisse integra post peccatum: ergo intellexit tam de ipsa natura quam de omnibus quæ intrinsece fluunt ab ipsa natura, seu naturali vinculo sunt illi connexa. Et ita illud axioma intellexerunt, et secuti sunt Scholastici communiter. Et præterea non est major ratio de vita ipsa et vi intelligendi, quam de quacumque alia vi naturaliter operandi, ut in discursu monstrabimus. Nec D. Thomas aliam declarationem adhibuit in illa solutione ad primam, nam se remittit ad illud primum bonum naturæ, de quo in corpore articuli locutus fuerat, sub quo dicit includi *principia naturæ, et proprietates, et potentias animæ, et alia hujusmodi*. Et præterea in eodem articulo primo, secundo et tertio, declarat corruptionem naturæ solum factam esse per ablationem donorum dantium naturæ integritatem, quam ex se non haberet, sicut mortalitas corporis etiam inducta est per solam justitiæ originalis amissionem, et quæstione octogesima-septima, articulo septimo, dicit hominem amisisse justitiam originalem, *et suæ naturæ fuisse relictum*. Quid, quæso, est relictum esse naturæ, nisi relictum esse cum omnibus viribus et

perfectionibus, quas, seclusa justitia originali, humana natura ex se, seu ex naturali conditione postulat, et habere potest? Hæc autem omnia et sola sunt quæ homo in pura natura posset habere: ergo, ex sententia D. Thomæ, in hoc est æqualitas inter hominem lapsum et purum.

7. *Ex Conciliis et Patribus probatur.* — Unde ulterius potest hæc veritas ex Conciliis et Patribus, eodem argumentandi modo, probari. Ubique enim mutationem, in Adamo et in naturæ integritate per peccatum factam, et ad nos simul cum culpa per originem transfusam, positam fuisse docent in amissione illius doni, naturæ humanæ, ultra omnem perfectionem ei debitam, additi, quo bene in se constituta et ordinata, recte ac constanter bonum posset operari. Ita exponit mutationem illam, seu vulnerationem naturæ, Concilium Tridentinum, sessione quinta, in decreto de Peccato originali dicens: *Primum hominem Adam, cum mandatum Domini in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse.* Et inde concludit incurrisse iram et indignationem Dei, mortem et captivitatem sub potestate dæmonis, ac denique hoc modo, *secundum corpus et animam, in deterius commutatum fuisse.* Tota ergo illa commutatio posita fuit in amissione sanctitatis, et justitiæ, et perfectionum, quæ ab illis proveniebant, quibus omnibus etiam homo in puris naturalibus caruisset. Et hæc ratione dixit optime Chrysostomus homil. de Cruce Domini, tomo tertio, hominem, peccando, privatum esse donis quibus antea ornatus fuerat, et relictum esse nudum. Unde exponendo illud: *Adam ubi es?* ait: *Non quod ignoraret Deus, sed quia post persuasionem diaboli, qui ei promiserat deitatem, et invenit nuditatem, dicit ei, Ubi es? Hoc est, de qua dignitate ad quale dedecus deductus es? Quia manducasti de ligno scientiæ boni et mali, remansisti homo, utique nudus, seu nudatus, propter prævaricationem, ut statim subjungit.* Et sic etiam, homilia decima-sexta in Genes.: *Cognoverunt, ait, quod nudi essent. Nudati, propter peccatum, supernæ gratiæ amictu, et sensibilis suæ spoliationis sensum acceperunt.* Idem, homilia decima-septima late; et Ambrosius, libro secundo de Jacob et vita beat., capite quinto, dixit fuisse Adam spoliatum, atque ita fuisse nudum inventum; idem, libro de Elia et Jejun., capite quarto, et de Isaac et Anima, capite quinto; Augustinus, libro nono Genes. ad litter., capite decimo, et libro undecimo, ca-

pite trigesimo-primo, ubi etiam, per ablationem et desertionem divinæ gratiæ, explicat defectum lapsæ naturæ; et Prosper contra Collat., capite decimo-nono: *Natura humana (inquit), in prima prævaricatione, nec substantiam amisit, nec voluntatem, sed lumen, et decorem virtutum quibus fraude invidentis exuta est.*

8. *Ratio conclusionis.* — Tandem probatur hæc sententia ratione. Prima sit, quia intrinseca diminutio perfectionis aut virium alicujus rei, vel naturæ aut potentiæ, solum potest duobus modis fieri. Unus est, per subtractionem alicujus realis ac physicæ perfectionis talis naturæ, sive illa sit ablatio integra alicujus qualitatis, sive remissio, sive nimia intensio per quam ægritudo fiat, seu similis convenientis dispositionis aut temperamenti dissolutio. Alter modus esse potest per additionem alicujus habitus, vel qualitatis disconvenientis naturæ, inclinantis illam ad malum ejus, vel quid simile: in homine autem lapso, neutrum horum reperitur, comparatione facta ad hominem in puris naturalibus: ergo nullo modo habet diminutas vires ad bene operandum, magis quam essent in homine puro. Major traditur a divo Thoma, prima parte, quæstione quadragesima octava, articulo-quarto, in corp. et ad 3, et 1. 2, quæstione octogesima-quinta, articulo primo et secundo, ubi duobus tantum modis ait posse peccatum diminuere bonum naturæ, scilicet, per subtractionem et per appositionem. Et per se videtur evidens non posse ultra hos modos alium realis mutationis cogitari, quia sunt immediate oppositi, cum omnis mutatio, aut positiva, aut privativa seu ablativa necessario futura sit. Unde fit aliquem ex illis necessarium esse ut vires minuatur, quia intelligi non potest ut natura vires amittat, vel in totum, vel in partem, sine aliqua sui mutatione. Et ideo merito docuerunt Concilia Adamum, peccando, in deterius fuisse commutatum, ut Concilium Tridentinum, sessione quinta, dixit. Deinde, quia vires illæ reales sunt et physicæ: nam est realis potestas operandi, vel resistendi contrario; ideo diminutio illarum etiam fieri debet per mutationem physicam et realem: ergo per subtractionem, vel additionem alicujus rei, vel realis modi, ut intensio vel realis proportionis ac perfectionis: ergo sine aliqua hujusmodi mutatione non potest intelligi diminutio virium bene operandi.

9. *Diminutio in natura humana per peccatum in aliqua naturali perfectione facta non*

fuit. — Probantur jam singulæ partes minoris propositionis. Et primo, per peccatum non esse factam in homine diminutionem per subtractionem alicujus perfectionis, quæ in puris naturalibus in eo inveniatur, facile ostendi potest. Quia nec substantia animæ, nec intellectus, nec voluntas, nec aliæ facultates naturales per subtractionem diminui possunt in seipsis, quia indivisibiles sunt, et remitti non possunt. Nec etiam fieri potest in aliqua forma intrinsece eis inhærente, quia in puris naturalibus nulla talis forma est in substantia animæ, vel ejus potentiis; nam de intellectu dixit Aristoteles esse tanquam tabulam rasam, et idem est cum proportionem de cæteris. Et ideo, licet ab homine propter peccatum subtractæ fuerint multæ formæ accidentales perfectiores et ornantes animam et potentias ejus, illa subtractio non fuit diminutio in his quæ ad statum puræ naturæ, sed ad statum gratiæ et innocentiae pertinerent. Deinde neque corpus in suo temperamento, aut organis sensuum, vel aliarum virium naturalium, ex vi solius peccati originalis, alterationem aliquam passum est, per quam vires ejus ad aliquid operandum diminutæ fuerint, vel immutatae, in debita proportionem et dispositionem accommodata ad operandum eo modo quo pura natura postulat. Quia, licet corpus hominis factum mortale sit, et consequenter etiam suo modo alterabile sit effectum, tamen ipsum peccatum per se non habet vim ad talem alterationem in corpore efficiendam, ut est per se notum, et statim in simili puncto declarabitur.

10. *Deus nec etiam nequam spiritus relatam diminutionem facit* — Nec probabiliter cogitari potest Deum ipsum, vel per se, vel per angelos malos, talem mutationem in Adamo in poenam peccati effecisse, et quotidie facere in hominibus ex Adamo nascentibus; hoc enim nec in Scriptura, nec in doctrina Ecclesiæ habet fundamentum, nec ratione aliqua probabili ostendi potest: et ideo nec ab aliquo assertum scio, et si temere dicatur, contemnendum est. Unde hic est verus sensus illius axiomatis, quod naturalia manserunt integra post peccatum, utique quoad omnes naturales facultates, perfectiones, dispositiones, ac proprietates corporis et animæ, quas natura humana, spectata in sua pura essentia, continet formaliter, vel per naturalem emanationem ab illa profluunt, vel tanquam præviæ dispositiones tali naturæ convenientes necessario supponuntur, et per generalem cursum cau-

sarum cum divino concursu fieri solent. Nam hæc etiam Deus lege ordinaria non immutat propter peccatum originale, sed *solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super justos et injustos.* Constat igitur, in natura lapsa, non fuisse diminutas vires naturales ad operandum bonum per subtractionem alicujus physicæ seu realis perfectionis, quæ ad puram naturam pertineat.

11. *Qualitas facultates naturales minuens addita minime est.* — Deinde probatur altera pars minoris, nimirum, diminutionem hanc non esse factam per additionem alicujus qualitatis, vel entitatis positivæ, quia nec fingi potest qualis sit, nec unde proveniat, seu quam habeat causam efficientem extra Deum. Quia nec ex natura intrinsece nascitur, ut discursus in præcedenti puncto factus probat. Neque peccatum illud actuale, quod fuit in Adamo, potest esse causa physica talis qualitatis, quia jam præterit, et nunquam habuit illam virtutem, ut per se constat. Neque etiam nascitur ex peccato originali, prout existit in unoquoque homine, quia illud peccatum non est res positiva, sed mera privatio: unde illa opinio de qualitate morbida, ut impossibilis, incredibilisque, ac sine fundamento ficta, antiquata est, et ab omnibus relictæ. Quia si illa qualitas credebatur esse ipsum peccatum originale, talis opinio necessario faciebat Deum auctorem peccati, præter alia absurda, quæ inde inferri facile possunt. Si vero fingatur ut poena peccati, effectio illius nulli causæ creatæ attribui potest, ut dixi; nihil enim est, vel extra hominem, vel in homine, quod possit esse principium efficiens illam positivam entitatem, quam nunc impugnamus. Neque etiam ipsi Deo attribui potest; tum quia nullo fundamento Scripturæ vel Patrum hoc nititur; tum etiam quia non solet Deus, propter alia peccata, tales qualitates infundere: tum denique quia talis effectus non est consentaneus divinæ sapientiæ et bonitati. Probatur hoc ultimum, quia talis qualitas non posset esse, nisi pravus habitus inclinans ad malum (quid enim aliud excogitari potest?) infundere autem hujusmodi habitus, non est bonitatis Dei, qui *intentator malorum est.* Et hic possunt applicari testimonia Sanctorum, dicentium Deum non operari positive et directe, ad hominum obdurationem, seu execrationem, sed tantum permissive, negando aliqua dona sua; ut in lib. 2 de Auxiliis late tractavi. Denique, propter hanc causam dixerunt theologi, supra allegati, hominem lapsum, et constitutum in pura